

3β Παράγραφος

Περιεχόμενο Ζητούμενων και τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Στην ενότητα αυτή θα ασκηθούμε στην ανάπτυξη παραγράφων ανάλογα με το περιεχόμενο του Ζητούμενου.

Σκοπός: η διασφάλιση των αρετών της παραγράφου, δηλαδή τα θετικά στοιχεία με τα οποία αξιολογείται η παράγραφος.

Επειδή-πολλές φορές- τα ζητούμενα/θεματικές ενότητες ενός κειμένου είναι διαφορετικά, οι παράγραφοι κάθε ενότητας αναπτύσσονται και αυτές με διαφορετικό τρόπο.

Γι' αυτό το λόγο, **παρουσιάζουμε τα γραφήματα συλλογιστικής πορείας** για κάθε τρόπο ανάπτυξης παραγράφου, **το αντίστοιχο παράδειγμα και άσκηση**, ώστε να μπορέσεις να παρατηρείς βήμα-βήμα τις διανοητικές ενέργειες και γλωσσικές δεξιότητες που απαιτούνται μέχρι να αναπτύξεις και ο ίδιος τις ανάλογες ικανότητες.

Η ενότητα αυτή θα αποτελεί σημείο αναφοράς κατά τη διδασκαλία της παραγωγής κειμένων πειθούς. Όταν αποκτήσεις σταδιακά τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες με την ανάπτυξη ποικίλων παραγράφων, τότε θα είσαι έτοιμος για την παραγωγή ολόκληρου κειμένου.

Οι τρόποι ανάπτυξης ανάλογα με το περιεχόμενο του Ζητούμενου είναι:

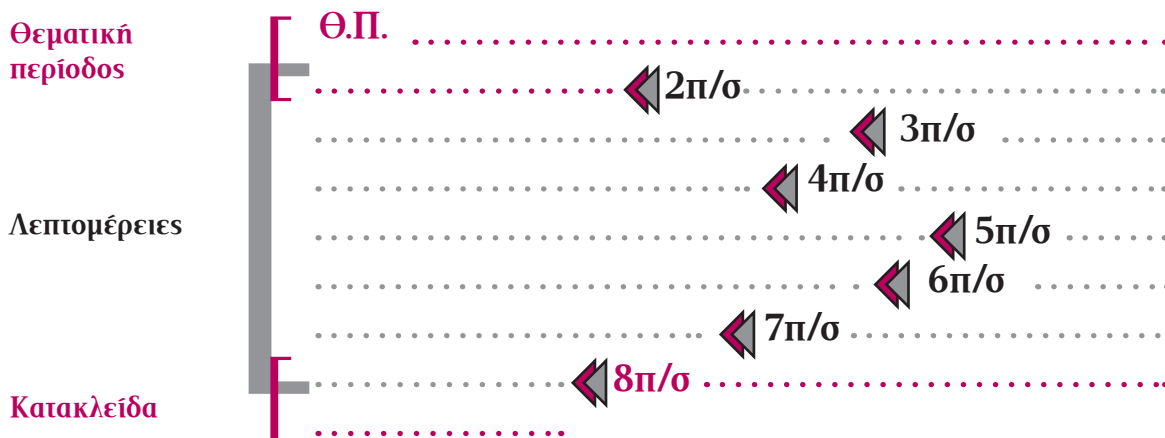
A. Παράγραφοι περιγραφής

1. Ορισμός και διαίρεση (αφηρημένα έννοια) .....σελ. 10
1. Ορισμός-περιγραφή χαρακτηριστικών μιας κοινωνικής ομάδας.....σελ11
1. Ορισμός θεσμών.....σελ12
2. Σύγκριση-αντίθεση.....σελ14
3. Παραδείγματα.....σελ15

B. Παράγραφοι αιτίου-αιτιατού, αιτιολόγησης και συνδυασμού μεθόδων

4. Αίτιο-αιτιατό, αιτιολόγηση και συνδυασμός μεθόδων.....σελ17
5. Αιτιολόγηση απόψεων.....σελ21
6. Ανασκευή απόψεων σελ22

1. Αρετές της παραγράφου-Θετικά στοιχεία αξιολόγησης της παραγράφου

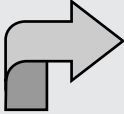

Μαθαίνουμε για την παράγραφο	Σκοπός κατά την παραγωγή κειμένου
α.Δομικά στοιχεία 1. Θεματική πρόταση 2. Λεπτομέρειες 3. Κατακλείδα	1. Να διατυπώνω τη θεματική πρόταση 2. Να αναπτύσσω τις λεπτομέρειες 3. Να αποφασίζω αν χρειάζεται κατακλείδα
β.Αρετές της παραγράφου 1. περιεχόμενο 2. οργάνωση 3. ενότητα 4. αλληλουχία 5. συνοχή 6. επαρκής ανάπτυξη-πληρότητα 7. επαρκής τεκμηρίωση-αιτιολόγηση1.	Να λειτουργώ μεθοδικά και συνειδητά ώστε να διασφαλίζω τις αρετές της παραγράφου .
γ.Τρόποι οργάνωσης 1. Ορισμός 2. Διαίρεση 3. Αναλογία 4. Σύγκριση-αντίθεση 5. Αίτιο-αιτιατό 6. Αιτιολόγηση 7. Παραδείγματα 8. Συνδυασμός μεθόδων	Να επιλέγω τον κατάλληλο τρόπο οργάνωσης ανάλογα με το ζητούμενο .

Η θεωρία στην πράξη

α. Αξιοποιούμε όσα μαθαίνουμε για τα δομικά στοιχεία της παραγράφου

<p>Στο διάγραμμα έχουμε ταξινομήσει τις απαντήσεις μας</p>	<p>Στο τετράδιο αναπτύσσουμε τις απαντήσεις μας σε περιόδους και αν χρειάζεται προσθέτουμε παραδείγματα και επιχειρήματα (σε περίπτωση αιτιολόγησης)</p>
<div style="text-align: center;"> </div> <ol style="list-style-type: none"> 1. απάντηση έννοια 2. απάντηση έννοια 3. απάντηση έννοια 	<p>Στη θεματική πρόταση δηλώνω με σαφήνεια ή χρήση γενικότερου όρου τις απαντήσεις που έχω καταγράψει για το ζητούμενο.</p> <hr style="border-top: 1px dashed #ccc;"/> <p>Λεπτομέρειες: Κάθε απάντηση αναπτύσσεται σε μία ή σε περισσότερες περίοδο/ους (ονοματική φράση και ρηματική φράση)</p> <p>Κάθε απάντηση αναπτύσσεται σε μία ή σε περισσότερες περίοδο/ους (ονοματική φράση και ρηματική φράση)</p> <p>Κάθε απάντηση αναπτύσσεται σε μία ή σε περισσότερες περίοδο/ους (ονοματική φράση και ρηματική φράση)</p> <hr style="border-top: 1px dashed #ccc;"/> <p>Κατακλείδα: δεν υπάρχει όταν συνεχίζει η ενότητα με όμοιες πληροφορίες</p>

Επισημάνσεις

<p>Θεματική πρόταση Σκοπός</p> <p>Θέση στην παράγραφο</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Με τη θεματική πρόταση πληροφορείται ο αναγνώστης το σκοπό της παραγράφου, δηλαδή το/α θέμα/τα που θα αναπτυχθούν στις λεπτομέρειες. Στη θεματική πρόταση κάθε παραγράφου στο κείμενό μας καταγράφουμε συνοπτικά τις απαντήσεις μας στο ζητούμενο που έχουμε ταξινομήσει στο διάγραμμα • Διατυπώνουμε τη θεματική πρόταση στην αρχή της παραγράφου, δηλαδή είναι προτιμότερο να ακολουθούμε παραγωγική συλλογιστική πορεία για τους εξής λόγους: <ul style="list-style-type: none"> • βοηθάει να οργανώνουμε τις λεπτομέρειες και να ελέγχουμε την ενότητά και τη συνοχή τους. • βοηθάει τον αναγνώστη/βαθμολογητή να παρακολουθεί τις σκέψεις/απαντήσεις/ιδέες και τα επιχειρήματά μας.
<p>Λεπτομέρειες (πληροφορίες)</p>	<p>Στις λεπτομέρειες αναπτύσσουμε τις απαντήσεις μας, δηλαδή αναλύουμε τις έννοιες/απαντήσεις και συγκεκριμενοποιούμε όσα αναφέραμε στη θεματική πρόταση με χρήση γενικότερου όρου.</p>
<p>Τρόπος οργάνωσης των πληροφοριών</p>	<p>Οι λεπτομέρειες οργανώνονται ανάλογα με το ζητούμενο π.χ. αίτιο-αιτιατό, αιτιολόγηση, παραδείγματα, συνδυασμός μεθόδων κ.λπ.</p>
<p>Τρόπος τεκμηρίωσης (σε περίπτωση αιτιολόγησης)</p>	<p>Σε περίπτωση αιτιολόγησης, το ρήμα κάθε πρότασης «προκαλεί» μια ερώτηση (π.χ. γιατί;, πώς, σε ποιες περιπτώσεις;) Αν απαντήσουμε σε αυτή την ερώτηση, τότε προσθέτουμε τα κατάλληλα επιχειρήματα και τα κατάλληλα τεκμήρια.</p>

β. Πώς διασφαλίζουμε τις αρετές της παραγράφου στα στάδια συγγραφικής διαδικασίας

Στο προσυγγραφικό στάδιο

---

1. Περιεχόμενο

Στο στάδιο «συγκεντρώνω το υλικό μου με την κατάλληλη συλλογιστική πορεία ανάλογα με το ζητούμενο» έχω διασφαλίσει τις κατάλληλες απαντήσεις/πληροφορίες για κάθε ζητούμενο (δηλαδή το περιεχόμενο).

2. Οργάνωση

Οργάνωση καλείται ο προσχεδιασμός των ενοτήτων και των παραγράφων του κειμένου ανάλογα με το/α ζητούμενο/α.

Στο στάδιο «συγκεντρώνω το υλικό μου και ταξινομώ τις απαντήσεις μου», έχω διασφαλίσει την κατάλληλη οργάνωση.

3. Ενότητα

Ενότητα της παραγράφου σημαίνει την ύπαρξη λογικής συνάφειας ανάμεσα στις λεπτομέρειες και τη θεματική πρόταση. Οι λεπτομέρειες θα πρέπει να σχετίζονται με τη Θ.Π., να απορρέουν από αυτή και να οδηγούν σ' αυτή. Μία καλή παράγραφος **δεν πρέπει να περιέχει λεπτομέρειες άσχετες** προς τον σκοπό της και το θέμα της, όπως αυτό διατυπώνεται στη θεματική πρόταση.

Επομένως, η ενότητα της παραγράφου διασφαλίζεται με τον προσχεδιασμό, στο στάδιο **«Συγκεντρώνω το υλικό μου»**.

Επειδή όμως ορισμένες φορές **-στο στάδιο Γράφω-** παρεκκλίνουμε από τον σκοπό μας, γεγονός που συμβαίνει συχνά όταν γράφουμε συνειρμικά, **ελέγχουμε κάθε πρόταση ή περίοδο που γράφουμε σε σχέση με τη θεματική πρόταση**. Αυτή η ενέργεια μας θυμίζει τον σκοπό της παραγράφου και έτσι αποφεύγουμε να εντάσσουμε στοιχεία άσχετα προς το θέμα.

4. Αλληλουχία

Αλληλουχία καλείται η διευθέτηση/καταγραφή των λεπτομερειών με μια λογική σειρά. Μία παράγραφος μπορεί να έχει τις αναγκαίες για το θέμα πληροφορίες, αλλά, αν αυτές δεν βρίσκονται **σε απόλυτα λογική σειρά**, τότε υπονομεύεται μια βασική προϋπόθεση για τη θετική αξιολόγηση της παραγράφου: η αλληλουχία. Γι' αυτό στο στάδιο **«Ταξινομώ το υλικό μου»** ταξινομούμε τις πληροφορίες/απαντήσεις σε λογική σειρά (π.χ. αίτιο-αιτιατό, ή σειρά σπουδαιότητας για να επιτευχθεί η κλιμάκωση και η έμφαση).

Στο συγγραφικό στάδιο

5. Συνοχή ανάμεσα στις περιόδους της παραγράφου

Με τον όρο συνοχή εννοούμε τα γλωσσικά σημεία (συνδετικές λέξεις) με τα οποία δηλώνονται οι λογικές σχέσεις ανάμεσα στις λεπτομέρειες.

Για να επιτύχεις τη συνοχή της παραγράφου πρέπει να εργαστείς σκόπιμα και μεθοδευμένα. Πριν ξεκινήσεις κάθε νέα περίοδο, **πρέπει να αναγνωρίζεις τη λογική σχέση που έχει με την προηγούμενη (παράδειγμα, αντίθεση, αιτία, αποτέλεσμα, προσθήκη κ.λπ.)**

Η λογική σειρά των πληροφοριών (δηλαδή η συνεκτικότητα) επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση των κατάλληλων γλωσσικών σημείων συνοχής.

Υπενθυμίζουμε ότι τέτοιοι τρόποι είναι:

α. όταν οι περίοδοι αναφέρονται στο ίδιο θέμα:

- η επανάληψη λέξης
- η παράλειψη λέξης
- η αντικατάσταση προηγούμενης λέξης (με αντωνυμίες, με συνώνυμη λέξη, με λέξη νοηματικά συγγενή από τον ίδιο θεματικό χώρο, με υπώνυμα, με υπερώνυμα, με χρήση γενικότερου όρου)
- ερώτηση-απάντηση (για έμφαση, ποικιλία ύφους)

β. όταν οι περίοδοι δηλώνουν λογικές σχέσεις διαφορετικών θεμάτων:

χρήση συνδέσμων διαρθρωτικών λέξεων και φράσεων που δηλώνουν λογικές σχέσεις (π.χ. αντίθεση, συμπέρασμα, αιτία κ.λπ.)

γ. όταν οι πληροφορίες είναι ίδιες

- αξιοποιώ συνδέσμους και διαρθρωτικές λέξεις που δηλώνουν προσθήκη όμοιας πληροφορίας (επίσης, επιπλέον, επιπρόσθετα, όχι μόνο...αλλά και, άλλωστε, από την άλλη πλευρά, εκτός από... και..., παράλληλα)
- ρηματικές φράσεις όπως:
  - *Εξίσου σημαντικός παράγοντας ... είναι και*
  - *Εκτός από...(έννοια/απάντηση) οφείλεται και σ...*
  - *Τελειώνοντας/τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ως σοβαρή αιτία για...*

6. Επαρκής ανάπτυξη

Η ανάπτυξη κρίνεται επαρκής όταν οι απαντήσεις μας αναπτύσσονται σε ολοκληρωμένες προτάσεις με επαρκείς προσδιορισμούς στις

- ονοματικές φράσεις
- και στις ρηματικές φράσεις

ώστε να αποφεύγονται οι γενικολογίες και οι ασάφειες.

7. Επαρκής τεκμηρίωση

Η επαρκής τεκμηρίωση επιτυγχάνεται, όταν προσέχουμε το ρήμα της πρότασης που διατυπώνουμε. Συνήθως το ρήμα προκαλεί μια ερώτηση στον αναγνώστη (γιατί ή πως;). Οπότε χρησιμοποιούμε:

- επιχειρήματα **του πως και αποτέλεσμα**, του **γιατί και αποτέλεσμα** (αίτιο-αιτιατό)
- τεκμήρια* (παραδείγματα, εμπειρικές αλήθειες, επίκαιρα ή ιστορικά γεγονότα)
- αυθεντίες**

*Προφανώς δεν μπορούμε να θυμόμαστε στατιστικά στοιχεία, αριθμητικά δεδομένα ή πορίσματα μελετών με ακρίβεια.

**π.χ. σύμφωνα με τους ειδικούς (επιστήμονες, κοινωνιολόγους, πολιτικούς αναλυτές κ.λπ.)

γ. Πώς επιλέγουμε τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου;

Επιλέγουμε τον τρόπο ανάπτυξη της παραγράφου ανάλογα με το ζητούμενο

Παραδείγματα	Τρόπος ανάπτυξης
<p>1. Ερωτήματα για στοιχεία της έννοιας Αφού αναφερθείτε στο περιεχόμενο του όρου π.χ. (προπαγάνδα, ελευθερία, αυτομόρφωση, διάλογος κ.λπ.)</p>	<p>Ορισμός Διάρθρωση Σύγκριση-αντίθεση Συνδυασμός μεθόδων</p>
<p>2. Ερωτήματα για αιτίες, αποτελέσματα, προϋποθέσεις, τρόπους αντιμετώπισης κ.λπ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πώς μπορεί η πολιτεία να συμβάλει... • Με ποιους τρόπους μπορεί να καλλιεργηθεί (η κριτική ικανότητα, η ανθρωπιστική συνείδηση, η αγάπη για την τέχνη κ.λπ.) • Οι συνέπειες, τα αποτελέσματα οι αιτίες (του οικολογικού προβλήματος, της κατάχρησης του διαδικτύου, της ανομίας κ.λπ.) 	<p>Συνδυασμός μεθόδων Αίτιο-αιτιατό Αιτιολόγηση Παραδείγματα</p>
<p>3. Ερωτήματα για περιστατικά, φαινόμενα, εκδηλώσεις συμπεριφοράς</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρετε περιστατικά αντιδημοκρατικής, ρατσιστικής συμπεριφοράς στην καθημερινή ζωή • Στη σημερινή εποχή παρατηρείται μεγάλο έλλειμμα ανθρωπιάς. Αφού αναφερθείτε σε συγκεκριμένα περιστατικά που το αποδεικνύουν να... 	<p>Αφηγηματική παράγραφος</p> <p>Παραδείγματα (αφήγηση, εμπειρικές αλήθειες, εποποιίες των αισθήσεων)</p>
<p>4. Επαλήθευση άποψης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γιατί είναι αναγκαίο η επιστήμη να βρίσκεται στην υπηρεσία του ανθρώπου. • Η τεχνολογία είναι ευλογία ή κατάρα; • Η Οικουμενική διακήρυξη προωθεί τον πολιτιστικό ιμπεριαλισμό της χώρας του τρίτου κόσμου; • Ποια εμπόδια συναντά ο ΟΗΕ στην εκπλήρωση του ρόλου του; • Ποιος ο ρόλος του επιστήμονα; • Με ποια κριτήρια πρέπει οι νέοι να επιλέγουν το επάγγελμά της; 	<p>Αιτιολόγηση Παραδείγματα Συνδυασμός μεθόδων</p>
<p>5. Ανασκευή άποψης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να υποστηρίξετε ότι πρέπει να καταργηθεί η θανατική ποινή σχολιάζοντας παράλληλα τον αντίλογο των υποστηρικτών της. • Ο ... υποστήριξε ότι η εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση είναι διαβατήριο επιτυχίας. Να διατυπώσετε αιτιολογημένα τη διαφωνία σας. 	<p>Αιτιολόγηση Άποψη του αντιλόγου & επιχειρήματα Απαντητική επιχειρηματολογία</p>

Πώς αποφεύγουμε τις επαναλήψεις όταν αναφερόμαστε στο ίδιο θέμα/έννοια;

Αξιοποιούμε όσα γνωρίζουμε για τα γλωσσικά σημεία συνοχής που δηλώνουν το ίδιο θέμα.

Παράδειγμα: Η έννοια δημοκρατία

1. Παράλειψη λέξης
2. Επανάληψη λέξης
3. Αντικατάσταση λέξης από:

α. Αντωνυμία

β. Ομόρριζες λέξεις (ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, επιρρήματα)

- Ο εκδημοκρατισμός των θεσμών
- Τα δημοκρατικά ιδεώδη
- Οι δημοκρατικές αντιλήψεις
- Τα δημοκρατικά καθεστώτα
- Στις δημοκρατικές πολιτείες
- Η εμπέδωση της δημοκρατίας
- Οι δημοκρατικές αρχές

γ. Συνώνυμα

- Η φιλολαϊκή πολιτική
- Η προάσπιση των λαϊκών/εθνικών συμφερόντων

δ. Αντώνυμα

- Ελλειμμα δημοκρατίας
- Η ψήφιση αντιλαϊκών μέτρων
- Η αντιλαϊκή πολιτική
- Η εξυπηρέτηση των συμφερόντων της οικονομικής και πολιτικής ολιγαρχίας

ε. Υπερώνυμα

- Δημοκρατικά πολιτεύματα
- Δημοκρατικά καθεστώτα

στ. Υπώνυμα

- Προεδρική δημοκρατία
- Προεδρευόμενη δημοκρατία
- Λαϊκή δημοκρατία

ζ. Λέξεις με νοηματική συγγένεια από τον ευρύτερο θεματικό χώρο.

(Δηλαδή έννοιες που εμπεριέχονται στην έννοια δημοκρατία, ώστε να αποφεύγουμε τις επαναλήψεις, τις γενικολογίες και να επιλέγουμε ποικιλία ρημάτων.)

- Κράτος πρόνοιας
- Κράτος δικαίου
- Ισότητα
- Δικαιοσύνη
- Ευνομία
- Συμμετοχή
- Ισότητα ευκαιριών
- Λαϊκότητα

κ.λπ.

η. Μεταφορικός λόγος

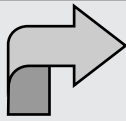
- Το θεμέλιο της δημοκρατίας
- Ο ναός της δημοκρατίας
- Η πατρίδα της δημοκρατίας
- Η θωράκιση της δημοκρατίας
- Οι εχθροί της δημοκρατίας

θ. Πρόσωπα (πολιτικοί-πολίτες)+ προσδιορισμοί

- οι δημοκρατικά εκλεγμένες κυβερνήσεις,
- οι πολίτες που αδιαφορούν/συμμετέχουν/ενδιαφέρονται,
- τα κόμματα με τη στάση τους
- οι νομοθέτες που θεσπίζουν νόμους για την εξυπηρέτηση οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων
- Οι πολίτες με δημοκρατική συνείδηση

Πώς αναπτύσσουμε τις απαντήσεις μας στην παράγραφο;

Στο διάγραμμα έχουμε ταξινομήσει τις απαντήσεις μας

1. απάντηση > έννοια
2. απάντηση > έννοια
3. απάντηση > έννοια

Στο τετράδιο αναπτύσσουμε τις απαντήσεις μας σε περιόδους και αν χρειάζεται προσθέτουμε παραδείγματα και επιχειρήματα (σε περίπτωση αιτιολόγησης)

Στη **θεματική πρόταση** δηλώνω με σαφήνεια ή χρήση γενικότερου όρου τις **απαντήσεις** που έχω καταγράψει για το ζητούμενο.

Λεπτομέρειες:

Κάθε απάντηση αναπτύσσεται σε μία ή σε περισσότερες περίοδο/ους (ονοματική φράση και ρηματική φράση)

Κάθε απάντηση αναπτύσσεται σε μία ή σε περισσότερες περίοδο/ους (ονοματική φράση και ρηματική φράση)

Κάθε απάντηση αναπτύσσεται σε μία ή σε περισσότερες περίοδο/ους (ονοματική φράση και ρηματική φράση)

Κατακλείδα: δεν υπάρχει όταν συνεχίζει η ενότητα με όμοιες πληροφορίες

Πώς διασφαλίζουμε επαρκή ανάπτυξη και τεκμηρίωση;

Αξιοποιούμε όσα μαθαίνουμε για τη δομή της περιόδου

Ονοματικές φράσεις & Ρηματικές φράσεις (ενεργητική ή παθητική σύνταξη) και την επίκλιση στη λογική (επιχειρήματα και τεκμήρια)

Στην απάντηση/έννοια

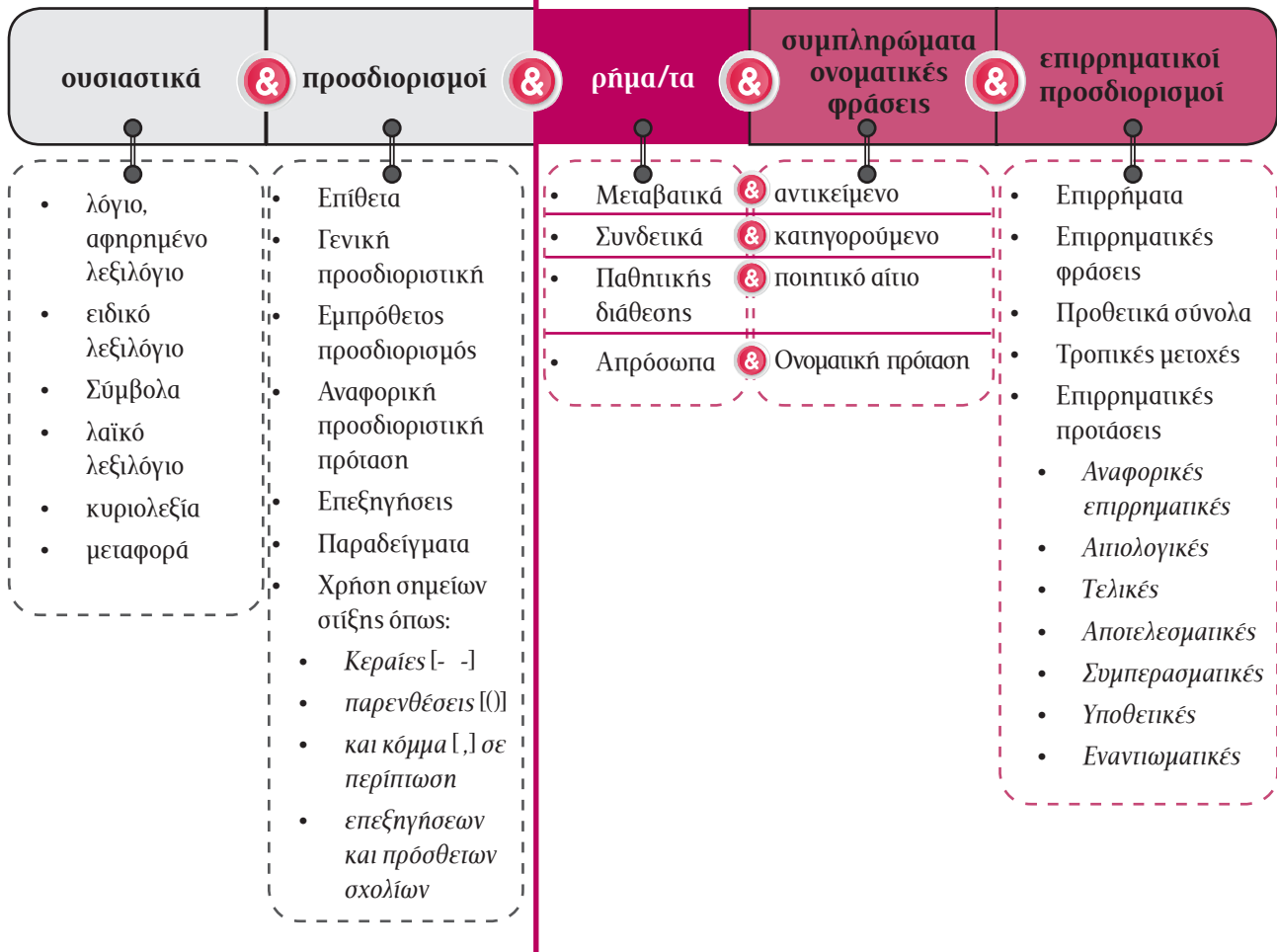
προσθέτουμε τις απαραίτητες διασαφίσεις

Οι έννοιες σε όλες τις θέσεις της πρότασης διατυπώνονται με μία λέξη/ ουσιαστικό ή με ονοματικές φράσεις

Επιλέγουμε την κατάλληλη για την περίπτωση **ρηματική φράση** προσθέτοντας τους απαραίτητους επιρρηματικούς προσδιορισμούς

Οι πληροφορίες για τις έννοιες διατυπώνονται με ρηματικές φράσεις.

Επιλέγουμε ενεργητική ή παθητική σύνταξη

Απλώς εφαρμόζουμε όσα έχουμε μάθει στο συντακτικό

- για τις επαυξημένες προτάσεις
- την απλή και τη διαδοχική υπόταξη

Επειδή βλέπεις τη διδασκόμενη θεωρία πρώτη φορά σε πίνακες είναι φυσικό να θορυβηθείς.

Κάνε λίγη υπομονή, όλα αυτά θα τα παρατηρήσεις στα παραδείγματα που ακολουθούν και θα τα χρησιμοποιήσεις στις ασκήσεις ανάπτυξης παραγράφου.

2. Γραφήματα ανάπτυξης των λεπτομερειών ανάλογα με το περιεχόμενο του ζητούμενου και παραδείγματα

Η θεωρία στην πράξη

α. Παράγραφοι περιγραφής (ορισμός, διαίρεση, σύγκριση-αντίθεση, συνδυασμός μεθόδων)

Προσοχή: Οι ιδιότητες των εννοιών είναι διαφορετικές όταν πρόκειται για:

- Αφηρημένες έννοιες
- Κοινωνικές ομάδες
- Θεσμούς
- Φαινόμενα κ.λπ.

α.1. Ορισμός και διαίρεση

Αφηρημένη έννοια : Γράφημα

Ιδιότητες αφηρημένων εννοιών	Θεματική πρόταση Οριστέα έννοια, γένος, ειδοποιός διαφορά
	Λεπτομέρειες <ul style="list-style-type: none"> • Διασαφήσεις/επεξηγήσεις • Σύγκριση-αντίθεση (με έννοια που ίσως συγχέεται ή με έννοια που εμφανίζεται στο παρόν π.χ. νεοεθνικισμός) • Μορφές • Παραδείγματα που επεξηγούν

Παράδειγμα ανάπτυξης παραγράφου

Ζητούμενο: Αφού αναφερθείτε στο περιεχόμενο του όρου ελευθερία να...

Ιδιότητες - Μορφές Ορισμός Μορφές: Εξωτερική: ιδιότητες, διασαφήσεις Εσωτερική: ιδιότητες, διασαφήσεις	Ανάπτυξη με ορισμό και διαίρεση Η ελευθερία είναι αναμφίβολα ένα από τα σπουδαιότερα αγαθά που επιδιώκουν τόσο τα άτομα όσο και οι οργανωμένες κοινωνίες. <u>Ως ελευθερία συνήθως εννοούμε την απουσία κάθε εξωτερικού ή εσωτερικού καταναγκασμού στη ζωή μας.</u> Συνήθως η ελευθερία διακρίνεται σε εξωτερική και εσωτερική. Η εξωτερική ελευθερία (εθνική, πολιτική, οικονομική, θρησκευτική κ.λπ.) είναι αναγκαία συνθήκη για τη διασφάλιση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας της ζωής των κοινωνιών και των λαών. Η εσωτερική είναι η ελευθερία από τα πάθη του ανθρώπου, από τον ίδιο τον εαυτό του. Είναι η ικανότητα να αντιμετωπίζουμε τα πάντα στη ζωή χωρίς ταραχή, χωρίς στενοχώρια, με γενναιοφροσύνη, φιλότιμο και μεγαλοψυχία.
---	--

Κοινωνικές ομάδες : Γράφημα

Ιδιότητες κοινωνικών ομάδων	<p>Θεματική πρόταση Άλλοτε προσθέτουμε ορισμό π. χ διανοούμενος, τεχνοκράτες, κ.λπ. Άλλοτε δεν χρειάζεται π.χ. δάσκαλος, νέοι, γονείς</p>
	<p>Λεπτομέρειες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι ικανότητες –αρετές έχουν (μέσω συγκρίσεων ή παραδειγμάτων) • Τι μειονεκτήματα έχουν • Τι εφόδια διαθέτουν; • Ποιος είναι ο ρόλος τους, τι κάνουν, πώς ενεργούν • με ποιες δραστηριότητες ασχολούνται • Ποιοι είναι οι στόχοι τους <p>& παραδείγματα που επεξηγούν</p>

Παράδειγμα ανάπτυξης παραγράφου

Ζητούμενο: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των νέων;

<p>Ιδιότητες</p> <p>Αντικοφορμισμός αμφισβήτηση νεωτεριστές</p> <p>Κοινωνικά ευαίσθητοι</p> <p>Ανάγκη για φιλία</p> <p>Επαφή με το άλλο φύλο</p>	<p>Ανάπτυξη σε παράγραφο-παρατηρήστε τα ρήματα</p> <p>Οι περισσότεροι νέοι είναι ασυμβίβαστοι, αντικοφορμιστές και επαναστατικοί. Απορρίπτουν τις αυθεντίες, αντιδρούν στο συντηρητισμό των μεγάλων και εναντιώνονται σε καθετί που θεωρούν παλιό και ξεπερασμένο. Συχνά εμφανίζονται πολιτικοποιημένοι, συμμετέχουν σε πολιτικές ομάδες και διεκδικούν δυναμικά την υλοποίηση των οραμάτων τους. Είναι , επίσης, ευαίσθητοι στα κοινωνικά ζητήματα και αντιδρούν σε κάθε μορφής αδικία και εκμετάλλευση, θεωρώντας ότι είναι ιερό καθήκον τους να βοηθούν τους συνανθρώπους τους. Στην εφηβεία η ανάγκη για συντροφικότητα γίνεται περισσότερο έντονη, οι έφηβοι επιδιώκουν να συμμετέχουν σε ομάδες ομηλικών με τους οποίους μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και στόχους, αρχίζουν να ενδιαφέρονται για το άλλο φύλο, ανακαλύπτουν τον έρωτα και δημιουργούν ισχυρούς δεσμούς φιλίας</p>
---	---

 Εξασκούμαι: Αφού μελετήσετε τις πληροφορίες και παρατηρήσετε το ειδικό λεξιλόγιο για τις έννοιες χαρακτηριστικά των νέων (σελ.) και κοινωνικοποίηση (σελ. στο βιβλίο του μαθητή, να γράψετε μία παράγραφο ορισμού για την κάθε μία.

Θεσμός : Γράφημα

Ιδιότητες θεσμών	<p>Θεματική πρόταση <i>Ορισμός:</i> Οριστέα έννοια, γένος, ειδοποιός διαφορά</p>
	<p>Λεπτομέρειες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ιστορική αναδρομή • Σκοποί • Όργανα-αρμοδιότητες (σε περίπτωση πολιτικού θεσμού) • Μέσα, διαδικασίες

Ζητούμενο. Η σημασία της οικογένειας

Δεν μπορούμε να αναφερθούμε στη σημασία της οικογένειας, αν δεν αναφερθούμε πρώτα στο ρόλο της.

<p>Ορισμός</p> <p>Ιδιότητες Σκοπός</p> <p>Λειτουργίες</p> <p>Μέσον</p>	<p>Με τον όρο οικογένεια εννοούμε μια ομάδα ατόμων που συνδέονται μεταξύ τους με φυσικούς δεσμούς και ζουν κάτω από την ίδια στέγη. Η δημιουργία της οικογένειας οφείλεται στην προσπάθεια του ανθρώπου να καλύψει τις βιολογικές και συναισθηματικές ανάγκες του. Στα πλαίσια της οικογένειας εξασφαλίζεται η υλική και ηθική προστασία των ατόμων, η αναπαραγωγή του είδους. Η οικογένεια αναλαμβάνει ρόλο διαπαιδαγωγικό για τους νέους ανθρώπους καθώς στην οικογένεια ξεκινά η διαδικασία προετοιμασίας του νέου για την ένταξή του σε άλλες κοινωνικές ομάδες. Με αυτό το σκοπό η οικογένεια ασκεί κοινωνικό έλεγχο ώστε να εξασφαλίζεται η συμπεριφορά εκείνη, που είναι αποδεκτή από την κοινωνία.</p>
--	--

Ζητούμενο: Ποια εμπόδια συναντά ο ΟΗΕ στην εκπλήρωση των σκοπών του;

Σημείωση: Δεν μπορούμε να αναφερθούμε στα εμπόδια που συναντά ο ΟΗΕ αν δεν αναφερθούμε πρώτα στους σκοπούς και στον τρόπο λειτουργίας του.

<p>Υπερεθνικός οργανισμός</p> <p>Χρόνος δημιουργίας</p> <p>Σκοπός</p> <p>Όργανα</p> <p>Αρμοδιότητες του Συμβουλίου ασφαλείας</p>	<p>Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ιδρύθηκε το 1945 από τους νικητρίες δυνάμεις του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και αποτελεί μια απόπειρα συγκρότησης του νέου συστήματος συλλογικής ασφάλειας. Ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ αποτελεί υποχρεωτικό Διεθνές Δίκαιο, βασίζεται στην αρχή της κυρίαρχης ισότητας μεταξύ των κρατών και απαγορεύει τη χρήση βίας, παρά μόνον για σκοπούς αυτοάμυνας. Τα βασικά όργανα του ΟΗΕ είναι ο Γενικός Γραμματέας, η Γενική Συνέλευση και το Συμβούλιο Ασφαλείας. Ισχυρότερο όργανο είναι το Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο είναι επιφορτισμένο με την εξέταση προβλημάτων που μπορεί να οδηγήσουν σε διατάραξη της ειρήνης. Μπορεί επίσης να λάβει αποφάσεις που δεσμεύουν τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ. Στο Συμβούλιο Ασφαλείας μετέχουν, ως μόνιμα μέλη, πέντε χώρες: ΗΠΑ, ΕΣΣΔ (σήμερα η Ρωσική Ομοσπονδία), Βρετανία, Γαλλία και Κίνα. Με δεδομένη την εμπειρία της Κοινωνίας των Εθνών, η οποία δεν μπορούσε να επιβάλει τους αποφάσεις της στις μεγάλες δυνάμεις, ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ όρισε ότι, για να ληφθεί απόφαση από το Συμβούλιο Ασφαλείας, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των πέντε μόνιμων μελών. Αν ένα από αυτά διαφωνεί ρητά, τότε απόφαση δεν μπορεί να ληφθεί (δικαίωμα βέτο).</p>
---	--

Επισημάνσεις

- Η περιγραφή/ανάλυση της έννοιας είναι σε όλες τις περιπτώσεις αναγκαία, διότι δεν μπορούμε να αναπτύσσουμε απόψεις, ιδέες και επιχειρήματα για ένα θέμα/έννοια, του οποίου το περιεχόμενο δεν έχει διευκρινιστεί. Επίσης, η απουσία διευκρίνισης του θέματος δημιουργεί προβλήματα συνοχής.
- Στις περιπτώσεις περιγραφής αναπτύσσουμε 1 παράγραφο, αν στο ζητούμενο δηλώνεται ρητά να αναφερθούμε στο περιεχόμενο του όρου...
- Προϋπόθεση: Για να αναπτύξουμε με επιτυχία τις παραγράφους περιγραφής/ανάλυσης της έννοιας, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να γνωρίζουμε το περιεχόμενο των εννοιών (ορισμός-ιδιότητες-μορφές-ιστορική αναδρομή) Γι' αυτό χρησιμοποιούμε εννοιολογικά λεξικά, το διαδίκτυο, κείμενα.
- Όταν απλώς διευκρινίζουμε το περιεχόμενο μιας έννοιας σπάνια παραθέτουμε τον ορισμό όπως αναγράφεται στα εννοιολογικά λεξικά, διότι σκοπός μας δεν είναι η πληροφόρηση, ο διδακτισμός. Αρχίζουμε την παράγραφο με μια εμπειρική αλήθεια (διαπίστωση/ σχόλιο για την έννοια), αναφερόμαστε στις ιδιότητες του όρου με αφήγηση, επεξηγήσεις κ.λπ., ενσωματώνουμε τον ορισμό στο κείμενο ως επεξήγηση

παραδείγματα

1. Ορισμένοι άνθρωποι **είναι αναβλητικοί** δηλαδή, συνηθίζουν να μεταθέτουν την εκτέλεση πράξεων και την υλοποίηση σκέψεων και αποφάσεων σε μεταγενέστερο χρόνο.
2. Κύριο χαρακτηριστικό της σύγχρονης εποχής είναι η **παγκοσμιοποίηση**, δηλαδή η μετατροπή της οικουμένης σε μια ενιαία οικονομική και πολιτική επικράτεια.
3. Ο **αναλφαβητισμός**, δηλαδή η αδυναμία του ανθρώπου να γράφει και να διαβάζει ένα κείμενο αποτελεί ένα φαινόμενο με κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις.
4. Οι άνθρωποι που εμφορούνται από **μεσοιανιστικές αντιλήψεις**, δηλαδή όσοι πιστεύουν ότι ένα πρόσωπο χαρισματικό, ως σωτήρας θα λύσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν χωρίς τη δική τους συμμετοχή γίνονται εύκολα θύματα πολιτικής ή θρησκευτικής προπαγάνδας.
5. Πολλοί πολιτικοί ηγέτες χαρακτηρίζονται από έντονο **λαϊκισμό**, δηλαδή προσπαθούν με δημαγωγικούς τρόπους και υποσχესιολογία να κολακεύσουν το λαό ώστε να κερδίσουν την εύνοιά του με σκοπό να υπερπάξουν την ψήφο του και να ασκούν την εξουσία χωρίς κοινωνικό έλεγχο.

Ενδεικτικά ρήματα που αξιοποιούμε σε αυτές τις περιπτώσεις:

1. ρήματα που δηλώνουν χαρακτηριστικά/ιδιότητες όπως:

- Είναι, αποτελεί
- Λέγεται, καλείται
- Εννοούμε
- Δηλώνουμε
- Χαρακτηρίζεται
- Αυτό που τον χαρακτηρίζει/διακρίνει/διαφοροποιεί τ... είναι
- Συνδυάζει
- Διέπεται από
- Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα (π.χ. ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων) πρέπει να έχει διευκρινίσει τι εννοεί με τον όρο (π.χ. διανοούμενος)
- Με τον όρο (π.χ. παιδεία) μπορεί να δηλώνονται περισσότερες σημασίες· με την ευρύτερη έννοια παιδεία σημαίνει...ενώ με τη στενότερη έννοια σημαίνει...
- Πρέπει να διευκρινίσουμε
- Πρόκειται δηλ.
- Δηλώνει
- Σημαίνει
- Νοείται, κ.λπ

2. ρήματα που δηλώνουν διαίρεση (μορφές)

- Περιλαμβάνει
- Διακρίνεται
- Διακρίνουμε
- Οι εκφάνσεις (του πολιτισμού, του οικολογικού προβλήματος κ.λπ.) είναι
- Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα κατεξοχήν οικονομικό φαινόμενο που έχει κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις
- Στοιχεία τ... είναι

Προϋπόθεση:

Για να μπορούμε να διασαφηνίζουμε έννοιες πρέπει να γνωρίζουμε πολύ καλά τις ιδιότητές τους.

Βλέπε οδηγό μελέτης www...

α2. Σύγκριση-αντίθεση

Γράφημα

Εντοπίζω τις διαφορές	Στη θεματική πρόταση διατυπώνω την αντίθεση
1η έννοια ιδιότητες 2η έννοια ιδιότητες	Λεπτομέρειες <ul style="list-style-type: none"> • Ιδιότητες/γνωρίσματα του α' μέλους & παραδείγματα • Ιδιότητες/γνωρίσματα του β' μέλους & παραδείγματα

Ζητούμενο: Τα πλεονεκτήματα του ίντερνετ σε σχέση με τα άλλα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης;

Μ.Μ.Ε. <u>Λειτουργίες:</u> ενημέρωση μονόδρομη, ψυχαγωγία, εκπαίδευση <u>Δέκτης:</u> παθητική παρακολούθηση <u>Ίντερνετ</u> <u>Λειτουργίες:</u> ενημέρωση, ψυχαγωγία, εκπαίδευση, συναλλαγές, διαφορετικές μορφές επικοινωνίας <u>Δέκτης:</u> συμμετοχή, διαδραστικότητα	<p>Το διαδίκτυο έχει κοινά στοιχεία με τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης, ωστόσο η υπεροχή του είναι αναμφισβήτητη. Τα Μ.Μ.Ε. – όπως όλοι γνωρίζουμε- ενημερώνουν για ποικίλα θέματα της επικαιρότητας με τις ειδησεογραφικές εκπομπές, ψυχαγωγούν με αρκετά προγράμματα (μουσικές εκπομπές, ριάλιτι, τηλεπαιχνίδια, ταινίες και σειρές) και με αρκετές εκ παιδευτικές εκπομπές (ντοκιμαντέρ επιστημονικά, ιστορικά, συζητήσεις με πνευματικούς ανθρώπους κ.λπ.) συμβάλλουν στη μόρφωση του κοινού. Ωστόσο η ακρόαση του ραδιοφώνου και η παρακολούθηση τηλεόρασης δεν απαιτεί την ενεργητική συμμετοχή του δέκτη. Αντίθετα, οι χρήστες του διαδικτύου έχουν στη διάθεσή τους τις ίδιες δυνατότητες και ακόμη περισσότερες επιλογές, αφού η επικοινωνία είναι μονόδρομη ή αμφίδρομη, πολυπρόσωπη και πολυεπίπεδη. Τεράστιος όγκος πληροφοριών είναι στη διάθεση του χρήστη, ο οποίος παράλληλα μπορεί να επικοινωνεί ηλεκτρονικά με πρόσωπα που βρίσκονται σε άλλο τόπο (e-mail, chatrooms, fora, τηλεεκπαίδευση κ.λπ.), να κάνει συναλλαγές με δημόσιες και άλλες υπηρεσίες (e-learning, e-banking, e-booking κ.λπ.).</p>
---	---

Εξασκούμαι: Αφού μελετήσετε τις έννοιες παιδεία και εκπαίδευση στο τετράδιο του μαθητή (σελ.) και παρατηρήσετε το ειδικό λεξιλόγιο, να γράψετε μία παράγραφο σύγκρισης στην οποία να αναδεικνύονται οι διαφορές τους.

Σημείωση: Οι διαφορές μπορεί να διατυπώνονται και σε μία περίοδο παράλληλα για κάθε ιδιότητα.

Ρήματα που δηλώνουν σύγκριση

- Διαφέρει
- Υπερέχει, πλεονεκτεί
- Υστερεί, μειονεκτεί
- Είναι/θεωρείται (ανώτερος, κατώτερος, υποδεέστερος κ.λπ.)

Φράσεις που δηλώνουν σύγκριση

Τα πλεονεκτήματα τ...είναι, Τα μειονεκτήματα τ... είναι κ.λπ.

Γλωσσικοί δείκτες συνοχής

Σύνδεσμοι, διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις που δηλώνουν αντίθεση (π.χ. αλλά, όμως, ωστόσο, στην αντίθετη περίπτωση, στον αντίποδα βρίσκεται κ.λπ.)

A3.Παραδείγματα-αφηγηματική παράγραφος

α3. Παραδείγματα-αφηγηματική παράγραφος

Τα παραδείγματα είναι εμπειρικές αλήθειες, ιστορικά γεγονότα

<p>Ταξινομώ τα περιστατικά ή τις εκδηλώσεις συμπεριφοράς</p> <p>1ο περιστατικό</p> <p>2ο περιστατικό</p> <p>3ο περιστατικό</p>	<p>Θεματική πρόταση: Πολλά είναι τα περιστατικά (π.χ. σχολικού εκφοβισμού, άσκησης βίας, αντιδημοκρατικής συμπεριφοράς, απάνθρωπης συμπεριφοράς κ.λπ.</p>			
	<p>Λεπτομέρειες</p> <p>Αναπτύσσω κάθε περιστατικό με αφήγηση.</p> <p>Στην αφήγηση αναφέρομαι σε ανθρώπους και κοινωνικές ομάδες, οπότε οι διευκρινίσεις και η επιλογή των ρημάτων είναι διαφορετική.</p>			
<table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 5px; background-color: #e0e0e0; width: 45%; text-align: center;">Ονοματική φράση</td> <td style="text-align: center; width: 5%;">&</td> <td style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 5px; background-color: #c00040; color: white; width: 45%; text-align: center;">Ρηματική φράση</td> </tr> </table>		Ονοματική φράση	&	Ρηματική φράση
Ονοματική φράση	&	Ρηματική φράση		
<p>Ποιοι & προσδιορισμοί</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γιατί αυτοί; • Ποιοι εξαιρούνται και γιατί; • Σε ποιες χώρες; τόπους, περιοχές της χώρας 				
<ul style="list-style-type: none"> • Τι κάνουν σε ποιους, γιατί; • Πώς φέρονται απέναντι σε ποιους ή τι και γιατί; • Πώς νιώθουν-γιατί; • Πώς αντιδρούν-γιατί; • Τι παθαίνουν από ποιους και γιατί; • Πώς ζούν; • Σε ποιες περιπτώσεις; • Σε ποιες συνθήκες; 				

παράδειγμα

Ζητούμενο: Να αναφέρετε περιστατικά παραβίασης των δικαιωμάτων των παιδιών

<p>Ταξινομώ τις απαντήσεις</p> <p>Παιδιά Τι στερούνται</p> <p>Ποιες κοινωνικές ομάδες</p> <p>Ενδοοικογενειακή βία</p> <p>Οικονομική εκμετάλλευση</p>	<p>Κειμενοποιώ τις απαντήσεις</p> <p>Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών αποδεικνύονται καθημερινά από ποικίλα φαινόμενα. Τα δικαιώματα των παιδιών παραβιάζονται καθώς συχνά οι συνθήκες διαβίωσής τους είναι άθλιες και στερούνται τις στοιχειώδεις ανάγκες τους, όπως τροφή, στέγαση, μόρφωση. Αυτό συμβαίνει ειδικότερα και σε μεγαλύτερο βαθμό στα παιδιά των μεταναστών, στα παιδιά των τριτοκοσμικών χωρών καθώς και στα παιδιά των κατώτατων οικονομικών και κοινωνικών στρωμάτων. Παράλληλα, συχνά είναι τα φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας, καθώς ανεύθυνοι γονείς ή όσοι βρίσκονται υπό την επήρεια ναρκωτικών ή αλκοόλ κακοποιούν λεκτικά, σωματικά και ψυχολογικά τα απροστάτευτα παιδιά, ακόμη και βρέφν. Άλλα παιδιά γίνονται αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης καθώς εξαναγκάζονται σε εργασία –παρά το γεγονός ότι απαγορεύεται η παιδική εργασία με βάση τις διεθνείς συνθήκες (παιδιά φαναριών, παιδική επαιτεία, εκπόρνευση των παιδιών).</p>
---	--

Εξασκούμε: Αφού μελετήσετε την έννοια σχολικός εκφοβισμός στο τετράδιο του μαθητή (σε.) και παρατηρήσετε το ειδικό λεξιλόγιο, να γράψετε μία παράγραφο με παραδείγματα για να περιγράψετε το φαινόμενο.

β. Παράγραφοι αιτίου-αιτιατού, αιτιολόγησης και συνδυασμού μεθόδων

Αξιοποιούμε τη διδασκόμενη θεωρία για την αιτιολόγηση, την επίκληση στη λογική, τα επιχειρήματα και τον συλλογισμό του αιτίου-αιτιατού, τα τεκμήρια, τις αυθεντίες.

β.1 Ζητούμενα: αιτίες, αποτελέσματα, παράγοντες, προϋποθέσεις, τρόποι αντιμετώπισης

Αναπτύσσονται με αίτιο-αιτιατό

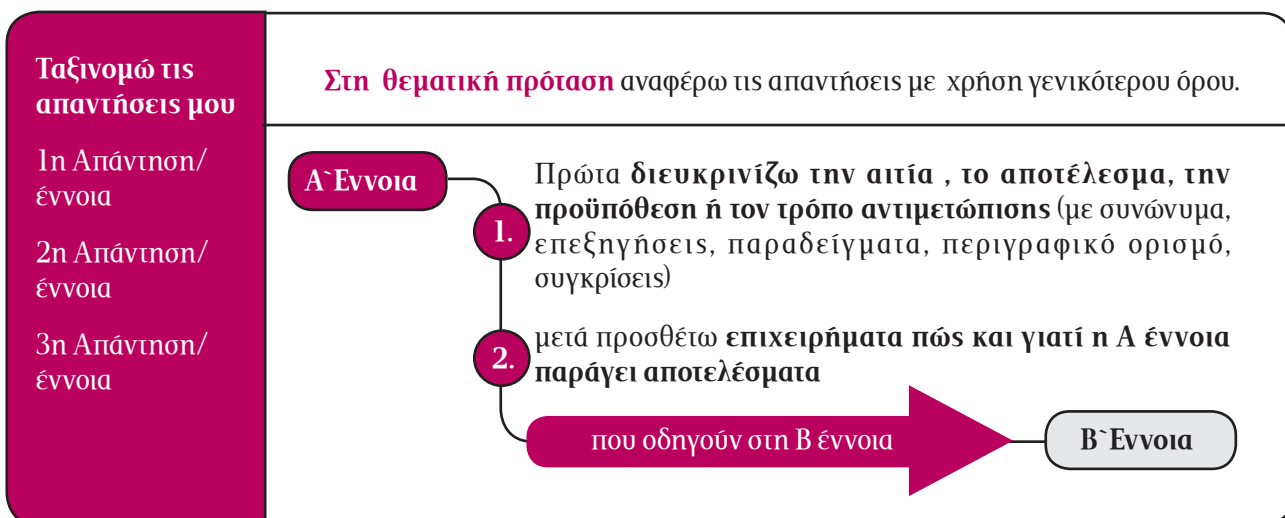
Γιατί είναι αίτιο-αιτιατό/αποτέλεσμα;

Αιτίες-απάντηση

1. Ο εκφυλισμός του διαλόγου οφείλεται στις συνθήκες της σύγχρονης ζωής
2. Οι συνθήκες της σύγχρονης ζωής (A) ➡ εκφυλισμός διαλόγου (B)
3. Αποτελέσματα-απάντηση
4. Καταλυτικός είναι ο ρόλος του διαλόγου στην εκπαιδευτική διαδικασία.(B)
5. Ο διάλογος (A) ➡ εκπαιδευτική διαδικασία (B)
6. Τρόπος αντιμετώπισης-απάντηση
7. Η οικογένεια μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια του διαλόγου.
8. Η οικογένεια (A) ➡ διάλογος (B)
9. Προϋπόθεση-απάντηση
10. Η καλή γνώση του θέματος και η ικανότητα επιχειρηματολογίας αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για έναν ουσιαστικό διάλογο.
11. Η καλή γνώση του θέματος και η ικανότητα επιχειρηματολογίας (A) ➡ διάλογος (B)

Επομένως, σε κάθε περίπτωση συσχετίζουμε δύο έννοιες, οι οποίες έχουν μεταξύ τους σχέση αιτίου-αποτελέσματος (αιτιατού).

Γράφημα- Συλλογιστική πορεία ανάπτυξης των αιτίων, προϋποθέσεων, προτάσεων

Παραδείγματα απαντήσεων: Αξιοποιούμε τις πληροφορίες από την έννοια διάλογος (σελ)

Αιτίες

Ζητούμενο: Ποιες συνθήκες οδηγούν στον εκφυλισμό του διαλόγου;

<p>Βρίσκω τις απαντήσεις</p>	<p>Μετασχηματίζω τις απαντήσεις σε παράγραφο</p> <p>Επιχειρηματολογώ: πώς και γιατί οι εντατικοί ρυθμοί της ζωής και η έλλειψη ελεύθερου χρόνου παρεμποδίζουν τον διάλογο.</p>
<p>Αιτίες</p> <p><i>οι εντατικοί ρυθμοί</i></p> <p><i>η έλλειψη ελεύθερου χρόνου</i></p>	<p><u>Ο εκφυλισμός του διαλόγου μεταξύ των ατόμων οφείλεται στο νέο τρόπο ζωής στις μεγαλουπόλεις. Η καθημερινότητα των τελευταίων έχει πλέον γίνει αβίωτη εφόσον οι ρυθμοί είναι απολύτως εξουθενωτικοί. Η υπερεργασία και η κάλυψη πολλαπλών -εκτός εργασίας- καθημερινών υποχρεώσεων δεν αφήνουν περιθώριο για την επικοινωνία των ανθρώπων σε διάφορα επίπεδα (οικογενειακή εστία, επαγγελματικός χώρος, φιλικές συντροφίες κλπ). Είναι γνωστό, δηλαδή, ότι πολλοί αποφεύγουν το διάλογο με οικεία/ φιλικά πρόσωπα είτε επειδή είναι φορτισμένοι από την εργασία τους και δικαιολογημένα δεν έχουν διάθεση, είτε επειδή εξαντλούν όλο τον ελεύθερο χρόνο τους στην κάλυψη των καθαρά ατομικών τους αναγκών. Έτσι, οι ανθρώπινες σχέσεις γίνονται τυπικές, επιδερμικές, χάνεται κάθε ουσιαστική επικοινωνία, ο άνθρωπος οδηγείται στην απομόνωση και την εσωστρέφεια.</u></p>

Ρήματα ,φράσεις και λέξεις που φανερώνουν αιτία:

- (π.χ. το πρόβλημα) έχει τις ρίζες του
- Γι' αυτό ευθύνονται
- Οι υπαίτιοι/υπεύθυνοι για... είναι
- Παράγοντες που προκαλούν...
- Οφείλεται
- Πηγάζει
- Έγκειται
- Ευθύνεται
- Οι ρίζες, η πηγή του κακού
- Αιτίες τ... είναι
- Γενεσιουργά αίτια τ... είναι

Θετικά αποτελέσματα

Ζητούμενο: Να αναφερθείτε στη σημασία του διαλόγου

<p>Βρίσκω τις απαντήσεις Αποτελέσματα Κρίση Εμβάθυνση</p> <p>Συλλογιστική ικανότητα</p> <p>Αντιμετώπιση διαφορετικών και πολλών οπτικών</p> <p>Παρηγοία, τόλμη</p> <p>Αυτογνωσία</p>	<p>Μετασχηματίζω τις απαντήσεις σε παράγραφο Γιατί και πώς προκύπτουν αυτά τα Αποτελέσματα</p> <p>Με το διάλογο το άτομο καλλιεργείται πνευματικά, αφού ενισχύονται και αναπτύσσονται διάφορες διανοητικές ικανότητες. Οξύνεται η <u>κρίση του</u> , <u>εμπλουτίζονται οι γνώσεις του</u> αφού κρίνει και <u>εμβαθύνει</u> σε φαινόμενα και προβλήματα της σύγχρονης ζωής . Η δυνατότητα <u>κατανόησης των πολλών και διαφορετικών οπτικών</u> πάνω στα διάφορα θέματα, συνιστά πολύ σημαντικό όφελος του διαλόγου, για τον πρόσθετο λόγο ότι εμπλουτίζει και ενισχύει τη συλλογιστική ικανότητα του ανθρώπου. Αν, επομένως, στο πλαίσιο ενός ορθού διαλόγου, το άτομο ακούσει με προσοχή τα αντιπαραρρήματα του συνομιλητή του, κατορθώνει να προσεγγίσει το υπό συζήτηση ζήτημα <u>από μία εντελώς νέα οπτική</u>, που διανθίζει τις προσωπικές του απόψεις, και συνάμα του <u>προσφέρει τη δυνατότητα να πλησιάσει ακόμη περισσότερο σε μια πληρέστερη θέασή του.</u> Δημιουργείται, έτσι, μια ουσιαστική εκτίμηση, -ιδίως- προς τους συνομιλητές, που <u>αν κι έχουν μια τελείως διαφορετική τοποθέτηση, διαθέτουν το θάρρος και την πνευματική καθαρότητα, ώστε να παρουσιάσουν και να υποστηρίξουν τις ιδέες τους, χωρίς να επιδιώκουν να γίνουν</u> αρεστοί στους άλλους με το να <u>ακολουθούν εκείνες τις απόψεις που υποστηρίζονται από τους περισσότερους</u> Επιπλέον, με την κριτική που το ίδιο το άτομο υφίσταται καθώς και με τον αδιάλειπτο εσωτερικό διάλογο και την ενδοσκόπηση, βρίσκεται σε διαρκή πνευματική εγρήγορση και κατακτά την πνευματική του ελευθερία φτάνοντας στην αυτογνωσία.</p>
--	--

Προϋποθέσεις

Ζητούμενο: Πώς μπορεί ο άνθρωπος να αναπτύξει τις απαραίτητες δεξιότητες για να διεξάγει έναν επικοινωνιακό διάλογο;

<p>Βρίσκω τις απαντήσεις</p> <p>Οικογένεια</p> <p>Σχολείο</p>	<p>Μετασχηματίζω τις απαντήσεις σε παράγραφο</p> <p>Πώς και γιατί η οικογένεια και το σχολείο συμβάλλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για τον διάλογο</p> <p>Η συμβολή των πρωτογενών φορέων κοινωνικοποίησης είναι καθοριστική για τον εφοδιασμό των νέων με τα απαραίτητα εφόδια ώστε να συμμετέχει αποτελεσματικά στον διάλογο. Στα πλαίσια της οικογενειακής ζωής, οι γονείς <u>μπορούν να προκαλούν το διάλογο με τα παιδιά τους καθημερινά.</u> Μόνο έτσι, τα τελευταία <u>μπορούν να μάθουν να ακούν μια άποψη, να την ελέγχουν</u> καλοπροαίρετα και να υποστηρίζουν τις προσωπικές τους πεποιθήσεις χωρίς να καταφεύγουν σε σοφίσματα και μη αποδεκτές γενικεύσεις , να διακρίνουν την απλή γνώμη από την τεκμηριωμένη άποψη. Ο δάσκαλος, επίσης, στο σχολείο, αξιοποιώντας τη διαδραστική και ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, τη διερευνητική μάθηση, τους αγώνες επιχειρηματολογίας <u>μπορεί να ενθαρρύνει το νέο, να συμμετέχει ενεργητικά στην απόκτηση και αξιολόγηση των παρεχόμενων γνώσεων, να αμφιβάλλει, να προβληματίζεται και τελικά να διαλέγεται</u> με επιχειρηματολογία συγκροτημένη και τεκμηριωμένη.</p>
---	---

Γιατί αξιολογείται και η αιτιολόγηση καθώς και συνδυασμός μεθόδων;

Όταν διατυπώνουμε την απάντησή μας στα ερωτήματα, τότε διατυπώνουμε άποψη δηλαδή μια εμπειρική αλήθεια. Το ρήμα της πρότασης συνήθως προκαλεί την ερώτηση «γιατί» ή «πώς».

Γι' αυτό, προσκομίζουμε το αποδεικτικό υλικό που απαντά στις ερωτήσεις «γιατί» και «πώς», για να «αποδείξουμε» την ορθότητα της άποψής μας. Σε κάθε περίπτωση μπορώ να προσθέτω **παραδείγματα για να τεκμηριώσω τα επιχειρήματά μου. Έτσι αναπτύσσουμε ικανοποιητικά την απάντησή μας και παράλληλα επιχειρηματολογούμε.**

Γι' αυτό μαθαίνουμε:

1. Επιχειρήματα

- του γιατί & αποτελέσματα
- του πώς & αποτελέσματα

2. Τεκμήρια

- παραδείγματα
- στατιστικά στοιχεία
- πορίσματα ερευνών/μελετών
- ιστορικά γεγονότα
- εμπειρικές αλήθειες
- εποπτείες των αισθήσεων

3. Αυθεντίες (παραθέματα με γνώμες ειδικών στο θέμα)

- γνωμικά, αρχαία ρητά
- παροιμίες
- σίχοι ποιητών
- γνώμες ειδικών σε πλάγιο λόγο

Εξασκούμαι: Αφού μελετήσετε την έννοια κοινωνικοποίηση (σελ.) και τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου (σελ.) στο βιβλίο του μαθητή, να γράψετε από μία παράγραφο με τις εξής θεματικές προτάσεις:

1. Η συμβολή του σχολείου και των ΜΜΕ στην πολιτικοποίηση των νέων.
2. Η συμβολή της οικογένειας και του σχολείου στην κοινωνικοποίηση του ανθρώπου.

Προϋπόθεση: Να γνωρίζουμε πολύ καλά τις έννοιες και τους θεματικούς τομείς.

β.2 Επαλήθευση/αιτιολόγηση άποψης

Ανάπτυξη με αιτιολόγηση

Γράφημα

Βρίσκω τις απαντήσεις	Στη θεματική πρόταση διατυπώνω την άποψη
Παραδείγματα Επιχείρημα Επιχείρημα	Στις λεπτομέρειες αναπτύσσω τα επιχειρήματα του γιατί: <ul style="list-style-type: none"> • Εμπειρικές αλήθειες • Διασάφηση • Επιχειρήματα • Τεκμήρια (κυρίως του παραδείγματος) • Αυθεντίες

Παράδειγμα: Ζητούμενο: Γιατί είναι αναγκαίο η επιστήμη να υπηρετεί τον άνθρωπο.

Βρίσκω τις απαντήσεις	Μετασχηματίζω τις απαντήσεις σε παράγραφο
Άποψη Εμπειρικές αλήθειες- Παραδείγματα Επιχείρημα Επιχείρημα	<u>Είναι αναγκαίο η επιστήμη να υπηρετεί τον άνθρωπο και όχι οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα.</u> Το απαράδεκτο επίπεδο ζωής στις τριτοκοσμικές χώρες αλλά και η υποβαθμισμένη ποιότητα ζωής στις ανεπτυγμένες χώρες επιβάλλουν τη στροφή της επιστημονικής έρευνας σε τομείς και δράσεις που θα αναστρέψουν το σημερινό κλίμα. Η υπανάπτυξη, ο υποσιτισμός, οι ανισότητες, η φτώχεια, το οικολογικό πρόβλημα αποτελούν τη σημαντικότερη πρόκληση για την επιστημονική κοινότητα και κυρίως για τους ερευνητές των θετικών επιστημών. Επομένως, είναι αναγκαίος ο περιορισμός της επιστημονικής έρευνας προς όφελος των πανίσχυρων συμφερόντων και ο προσανατολισμός της προς όφελος της ανθρωπότητας , αφού -όπως όλοι γνωρίζουμε- η γνώση είναι δύναμη. Αυτή τη δύναμη μπορούν υπεύθυνα να την αξιοποιήσουν οι επιστήμονες για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής της παγκόσμιας κοινωνίας.

Ζητούμενο: Ο ρόλος του επιστήμονα (αιτιολόγηση με επιχειρήματα από τις ιδιότητες της έννοιας)

<p>Βρίσκω τις απαντήσεις</p> <p>Ιδιότητες Γιατί μπορούν να ενημερώνουν να συμβουλευθούν να προειδοποιούν για πιθανούς κινδύνους έχουν συνολική εικόνα</p>	<p>Μετασχηματίζω τις απαντήσεις σε παράγραφο</p> <p>Οι επιστήμονες ως άνθρωποι με εξέχουσα θέση στην κοινωνία διαθέτουν τόσο τη γνώση όσο και το κύρος για να ενημερώνουν τους αρμόδιους φορείς και την κοινή γνώμη ώστε να προστατευθούν με τη λήψη έγκαιρων μέτρων από τα σκοτεινά σχέδια που εξυφαίνονται εις βάρος των ανθρώπων και των λαών. Ο ρόλος της ενημέρωσης ανήκει αποκλειστικά σε εκείνους αφού κατανοούν τα τεχνικά προβλήματα καλύτερα από τον μέσο πολιτικό ή πολίτη και μπορούν να προσφέρουν τεχνικές συμβουλές και βοήθεια για την επίλυση των απρόοπτων προβλημάτων που ανακύπτουν. Άλλωστε είναι οι μόνοι αρμόδιοι που μπορούν να προειδοποιήσουν για τους μελλοντικούς κινδύνους που ίσως προκύπτουν από μια τρέχουσα ανακάλυψη. Από την άλλη πλευρά η δύναμή τους –σήμερα ιδιαίτερα- είναι τεράστια καθώς αποτελούν μια διεθνή αδελφότητα που υπερβαίνει τα φυσικά σύνορα κι έτσι είναι σε θέση να έχουν συνολική άποψη για τα συμφέροντα του ανθρώπινου γένους.</p>
---	--

Προϋπόθεση: Να γνωρίζουμε πολύ καλά τις έννοιες και τους θεματικούς τομείς

β3. Ανασκευή άποψης

Γράφημα

<p>Βρίσκω αντεπιχειρήματα</p> <p>Επιχείρημα αντιλόγου και απαντητική επιχειρηματολογία</p> <p>Επιχείρημα αντιλόγου και απαντητική επιχειρηματολογία</p>	<p>Αναπτύσσω την παράγραφο</p> <p>Συλλογιστική πορεία επιχειρηματολογίας</p> <p>1.Ορισμένοι πιστεύουν (άποψη) επειδή (επιχειρηματολογία του αντιλόγου)</p> <p>2.Όμως δεν... (αναίρεση) επειδή (απαντητική επιχειρηματολογία)</p>
--	---

παράδειγμα

Ζητούμενο: Να υποστηρίξετε την κατάργηση της θανατικής ποινής σχολιάζοντας παράλληλα τον αντίλογο των υποστηρικτών της.

<p>Βρίσκω τις απαντήσεις</p> <p>Η θανατική ποινή σωφρονίζει / δεν σωφρονίζει. & επιχειρήματα Η θανατική ποινή παραδειγματίζει / δεν παραδειγματίζει.& επιχειρήματα</p>	<p>Μετασχηματίζω τις απαντήσεις σε παράγραφο</p> <p>Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η θανατική ποινή σωφρονίζει, όμως η εκτέλεση του ενόχου δεν είναι λύση. Θα ήταν αφέλεια να μιλάμε για σωφρονισμό αναφερόμενοι σε μελλοθανάτους, τη στιγμή που τους στερούμε ακριβώς τη δυνατότητα μεταμέλειας και σωφρονισμού. Όσον αφορά στον τομέα του παραδειγματισμού, κυριαρχεί η άποψη πως η θανάτωση του εγκληματία είναι το αποτελεσματικότερο μέτρο αποτροπής, αφού καλλιεργεί τον φόβο. Ο φόβος, όμως, δεν εξαλείφει το έγκλημα, απλώς το αναβάλλει. Άλλωστε και οι στατιστικές δεν αποδεικνύουν κάτι τέτοιο, αφού και στις χώρες όπου ισχύει η θανατική ποινή, η εγκληματικότητα δεν έχει μειωθεί.</p>
--	--

Γλωσσική διατύπωση των επιχειρημάτων

<p>Επιχειρήματα του γιατί & αποτέλεσμα</p>	<p>1. Αιτιολογικές προτάσεις: (επειδή, γιατί διότι καθόσον αφού, καθώς)</p>	<p>& ρήματα που δηλώνουν αποτελέσματα θετικά ή αρνητικά</p>
	<p>2. Υποθετικοί λόγοι, φράσεις που δηλώνουν ενδεχόμενα: Αν... -Αν λάβουμε υπόψη -Δεδομένου ότι -Αν ισχύει ότι... -Αν δεχτούμε ότι... -Στην περίπτωση που...</p>	<p>& ρήματα που δηλώνουν αποτελέσματα θετικά ή αρνητικά</p>
	<p>3. Προθετικά σύνολα και φράσεις που φανερώνουν αιτία: Λόγω του...- Εξαιτίας</p>	<p>& ρήματα που δηλώνουν αποτελέσματα θετικά ή αρνητικά</p>
<p>Επιχειρήματα του πώς & αποτελέσματα</p>	<p>1. Προθετικά σύνολα που δηλώνουν τρόπο (με& αιτιατική, μέσα από& αιτιατική κ.λπ.)</p>	<p>& ρήματα που δηλώνουν αποτελέσματα θετικά ή αρνητικά</p>
	<p>2. Μετοχές τροπικές -οντας ή -όμενος</p>	<p>& ρήματα που δηλώνουν αποτελέσματα θετικά ή αρνητικά</p>

Ρήματα και ρηματικές φράσεις που δηλώνουν αποτελέσματα

Για να αιτιολογήσουμε τις απόψεις μας όταν απαντάμε σε ζητούμενα αναφορικά με αιτίες, αποτελέσματα, τρόπο αντιμετώπισης, συνήθως αξιοποιούμε σαν συλλογισμό το αίτιο-αιτιατό (βλέπε είδη συλλογισμών, Έκφραση- Έκθεση α και γ λυκείου)

Σ' αυτές τις περιπτώσεις χρησιμοποιούμε ρήματα που δηλώνουν θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα όπως:

θετικά	αρνητικά
<p><u>Ο άνθρωπος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • αποφασίζει, επιλέγει, ενεργεί, φέρεται, προσεγγίζει, αντιμετωπίζει (με ουσιαστικό π.χ. επίσκεψη, σύνεση κ.λπ.) • διαθέτει, κατακτά, κερδίζει • αποκτά, εκδηλώνει & ουσιαστικό • γίνεται ικανός, μπορεί να...& ρήμα <p><u>Έννοια & ενεργητική ή παθητική σύνταξη</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • αναπτύσσεται/ονται • αυξάνει/εται • βελτιώνει/ται • διασφαλίζει/εται • ενδυναμώνει/εται • ενθαρρύνονται να • ενισχύει/εται • εξελίσσεται • εξυψώνεται • επιδιώκει • ευνοεί/είται • θέτει (εφικτούς στόχους) • ικανοποιεί/είται • ισχυροποιεί/είται • καλλιεργείται • λειτουργεί ευεργετικά • οδηγείται (σε θετικά) • ολοκληρώνεται • προάγει/εται • προσαρμόζει/ονται • προωθεί • συμβάλλει • συντελεί • τονώνει/ονται • ωφελεί/ται <p><u>Αποτρεπτικά των αρνητικών συνεπειών</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • αντιστέκεται, αμύνεται, καταπολεμά, αποδεδουλεύεται, απαλλάσσεται, (από αρνητικά) • απομακρύνει/εται, αποτρέπει/εται ελαχιστοποιεί/ονται, εμποδίζει/εται • εξαλείφει/εται, μειώνει/εται, περιορίζει/εται (αρνητικά) κ.λπ. 	<p><u>Ο άνθρωπος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • αποφασίζει, επιλέγει, ενεργεί, φέρεται, προσεγγίζει, αντιμετωπίζει (με π.χ. επιπολαιότητα, ασυνέπεια, απερισκεψία, κυνικότητα κ.λπ.) • αδυνατεί, δεν μπορεί να, δεν είναι ικανός, ο άνθρωπος είναι ανίκανος να (& ρήμα) • γίνεται & αρνητικό χαρακτηριστικό (επιπόλαιος, θρασύς, άπληστος, απάνθρωπος κ.λπ.) • αποδέχεται, εγκλωβίζεται, ενστερνίζεται, εσωτερικεύει άκριτα, συμμορφώνεται, υπακούει, υποτάσσεται, οδηγείται σε αρνητικά (π.χ. στη μαζοποίηση, στην ξενομανία, σε ακραίες συμπεριφορές , σε ιδεολογική σύγχυση κ.λπ.) <p><u>Αρνητική διατύπωση των ρημάτων που δηλώνουν θετικά αποτελέσματα π.χ.</u></p> <p><u>Δεν</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ενθαρρύνονται να • ενισχύει/εται • εξελίσσεται • εξυψώνεται • επιδιώκει • ευνοεί/είται • θέτει (εφικτούς στόχους) • ισχυροποιεί/είται • ικανοποιεί/είται • καλλιεργείται • οδηγείται (σε θετικά) • ολοκληρώνεται <p>κ.λπ.</p> <p><u>Παθητική σύνταξη & θετικά</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • αναστέλλεται • παρεμποδίζεται • αποδυναμώνει/εται • υπονομεύεται • υποβαθμίζει/εται • εξαλείφονται • Απειλείται (από αρνητικά) • Εγκυμονούνται κίνδυνοι, ελλοχεύει ο κίνδυνος να...

Ρήματα που δηλώνουν αποτελέσματα για τον άνθρωπο ή κοινωνικές ομάδες

Ρήματα ή ρηματικές φράσεις που δηλώνουν πώς αισθάνεται ο άνθρωπος	Ρήματα ή ρηματικές φράσεις που δηλώνουν τι παθαίνει ο άνθρωπος
<ul style="list-style-type: none"> • Οργίζεται • φθείρεται ψυχικά, • ντρέπεται, • νιώθει (άγχος, απελπισία, απόγνωση κ.λπ.) • αισθάνεται (ένοχος, αισιοδοξία, ψυχική ευφορία κ.λπ.) <p>κ.λπ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Καταπιέζεται • Εξουθενώνεται • αλλοτριώνεται ηθικά • απομονώνεται, περιθωριοποιείται • προσβάλλεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια • μαζοποιείται, χειραγωγείται <p>κ.λπ.</p>

Ρήματα που δηλώνουν απόψεις άλλων

Απόψεις

Ορισμένοι, μια μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης, η πλειονότητα των... κ.λπ.

- Θεωρούν
- υποστηρίζουν
- πιστεύουν
- πρεσβεύουν
- εκτιμούν ότι
- επισημαίνουν
- τονίζουν
- κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου

Αυθεντίες

- Σύμφωνα με τα ειδικούς (κοινωνιολόγους, πολιτικούς αναλυτές, γλωσσολόγους, ψυχολόγους κ.λπ.)
- Σημαντικές έρευνες που έχουν δημοσιευτεί σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά αποδεικνύουν ότι...
- Έγκριτοι επιστήμονες / οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι...
- Στην εποχή μας διαπιστώνεται από πολλούς αρμόδιους για τ...ότι

Διαφωνία-Αντίθετη άποψη

Ορισμένοι, μια μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης, η πλειονότητα των... κ.λπ.

- Αμφισβητούν
- Διαφωνούν με...
- Αντιτίθενται
- Θεωρούν αβάσιμη